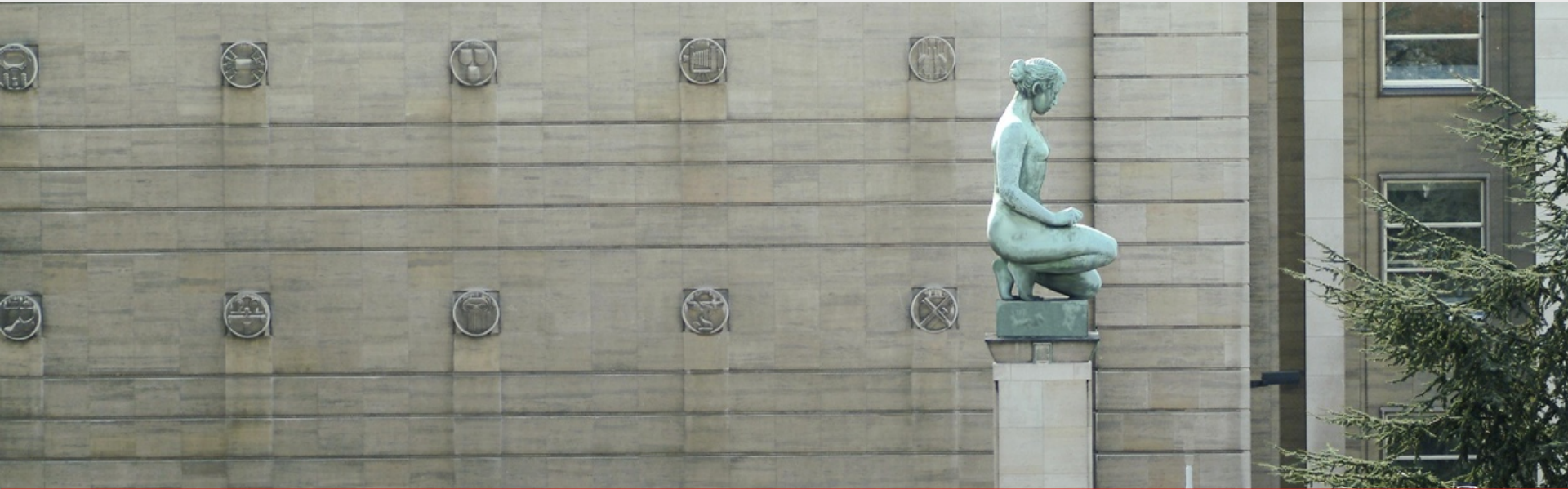

Macroschets van de evolutie van de personeelsaantallen binnen de overheidssector in België

Studiedag VVBB, 29 september 2009

N. De Batselier
Directeur

Plan van de uiteenzetting

1. **Algemeen overzicht van de werkgelegenheid in de overheidssector**
2. Verloop van de werkgelegenheid in de overheidssector
3. Kenmerken van de werkgelegenheid in de overheidssector
4. Conclusies

Perimeter van de overheidssector

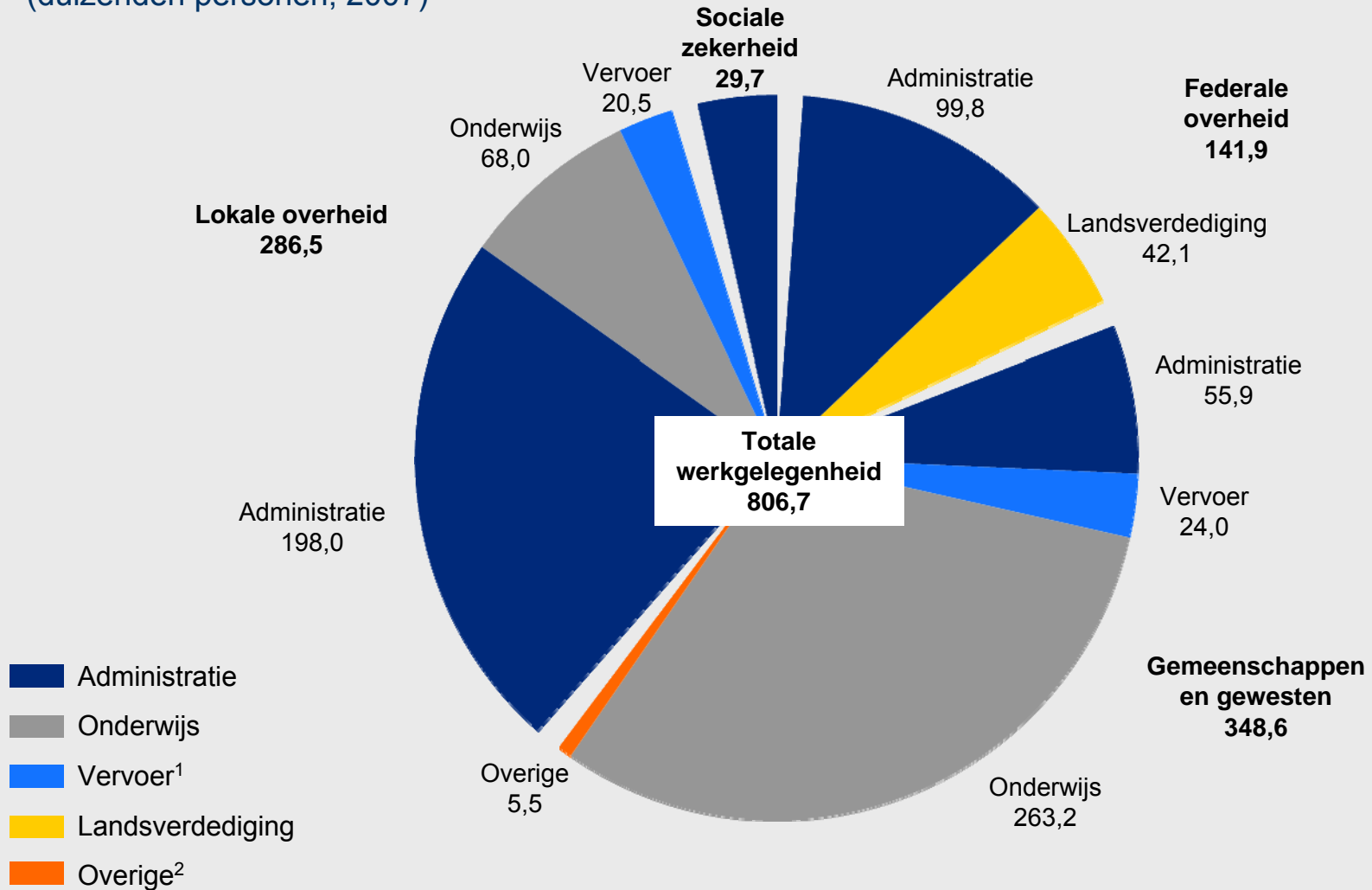
- ❑ Regels van het ESR 1995
- ❑ 3 criteria
  - ▶ institutionele entiteit
  - ▶ openbare entiteit
  - ▶ niet-marktgerichte entiteit

Opgenomen	Niet opgenomen
<ul style="list-style-type: none"> - (vrije) scholen - ziekenfondsen - openbaar-vervoersmaatschappijen - openbare radio- en televisiemaatschappijen - niet-marktgerichte intercommunale verenigingen	<ul style="list-style-type: none"> - ziekenhuizen en rusthuizen - overheidsbedrijven - marktgerichte intercommunale verenigingen - financiële instellingen - marktactiviteiten via autonome structuren

Werkgelegenheid bij de overheid per deelsector en per bedrijfstak

(duizenden personen, 2007)

Bronnen: INR, NBB.

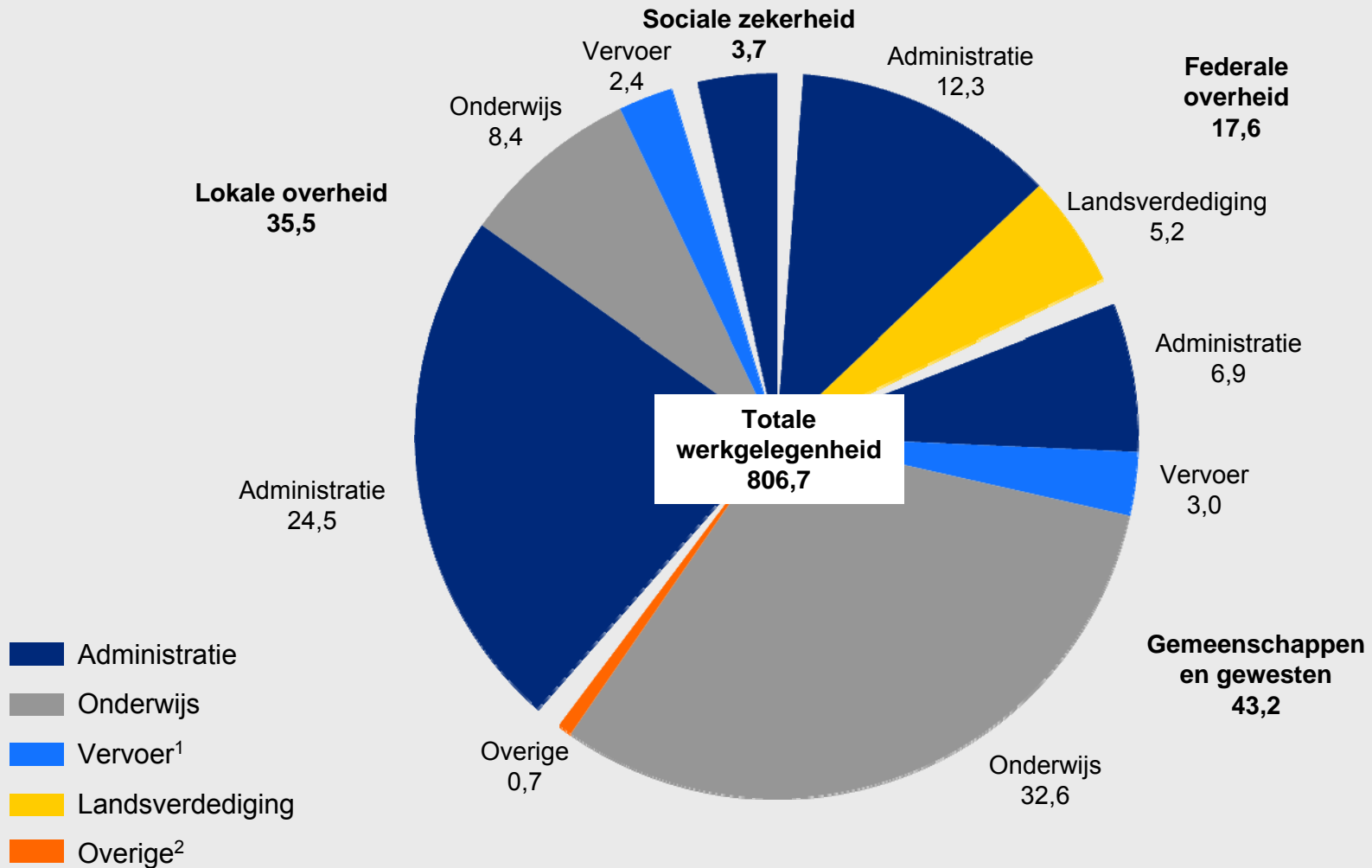
¹ Gewestelijke openbaar-vervoermaatschappijen en vervoerondersteunende diensten.

² Openbare radio- en televisiemaatschappijen.

Werkgelegenheid bij de overheid per deelsector en per bedrijfstak

(procenten van de werkgelegenheid bij de overheid tenzij anders vermeld, 2007)

Bronnen: INR, NBB.

¹ Gewestelijke openbaar-vervoermaatschappijen en vervoerondersteunende diensten.

² Openbare radio- en televisie maatschappijen.

Bezoldigingen van het overheidspersoneel

(2008)

	Miljarden euro's	Procenten bbp	Procenten van de primaire uitgaven ¹
Federale overheid en sociale zekerheid	9,9	2,9	10,3
Gemeenschappen en gewesten	19,0	5,5	47,5
Lokale overheid	12,5	3,6	55,4
Totaal	41,5	12,0	26,1

Bron: INR.

¹ De uitgaven van de deelsectoren van de overheid omvatten geen overdrachten tussen deze deelsectoren onderling.

Werkgelegenheid bij de overheid en andere overheidsbanen of gesubsidieerde banen

(duizenden personen, tenzij anders vermeld)

	Aantal personen in 2007	Verloop sinds 1997	Verloop sinds 1997 (in pct.)
Overheidssector	806,7	+87,9¹	+12,2¹
Overheidsbedrijven	118,6	-18,6	-13,6
waarvan: Marktgerichte intercommunale verenigingen ²	17,3	1,3	7,8
Niet-financiële overheidsbedrijven	98,5	-19,5	-16,5
NBB	2,3	-0,5	-16,8
Gesubsidieerde banen			
waarvan: Maatschappelijke dienstverlening	203,2	+70,0	+52,6
Gezondheidszorg	210,9	+43,9	+26,3
Dienstencheques	51,2	+51,2	-
Totaal in ruime zin	1.390,5	+234,4	+20,3
<i>p.m. Totale binnenlandse werkgelegenheid</i>	<i>4.365,0</i>	<i>+465,5</i>	<i>+11,9</i>

Bronnen: INR, NBB.

¹ De stijging zou beperkt blijven tot 82.900 personen (dat is 11,5 pct.) indien geen rekening wordt gehouden met de openbare radio- en televisie maatschappijen, die pas sedert 2002 deel uitmaken van de overheidssector, en met Aquafin, dat sinds 2005 niet meer tot die sector behoort.

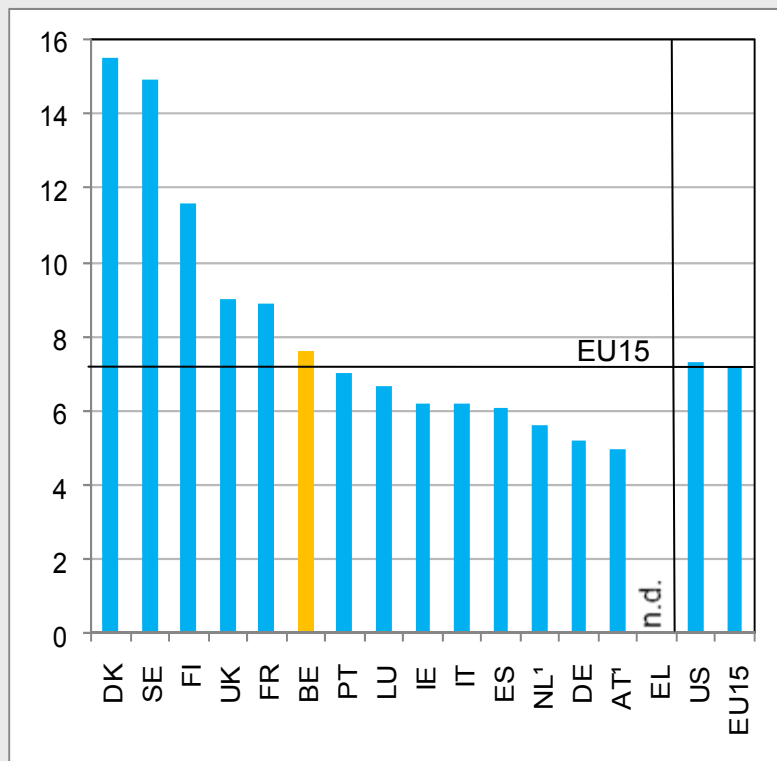
² Gegevens voor 2006. Met inbegrip van bepaalde autonome gemeentebedrijven zoals de havens van Antwerpen en Gent. De rusthuizen en de ziekenhuizen werden respectievelijk in de maatschappelijke dienstverlening en de gezondheidszorg opgenomen.

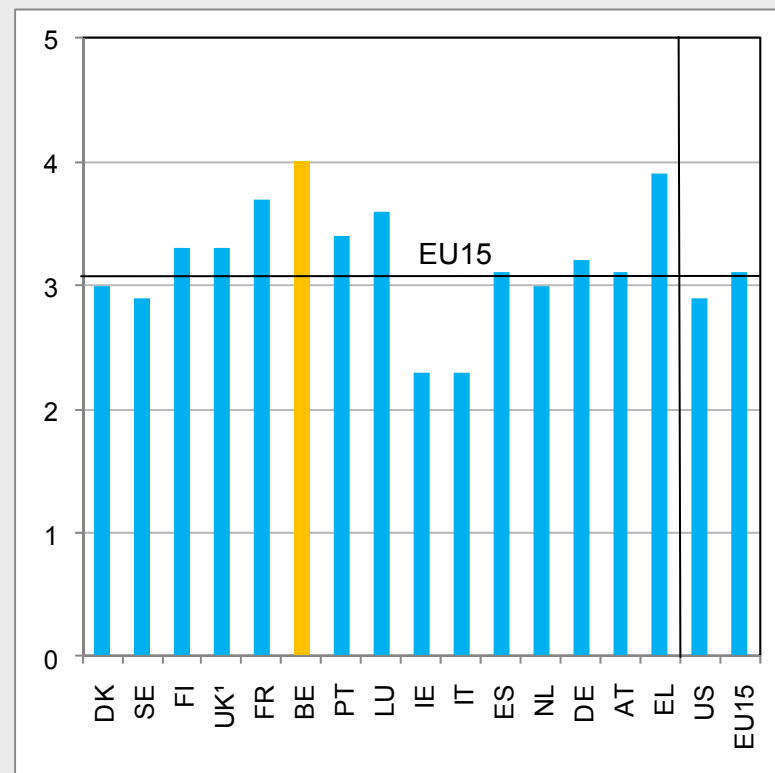
Internationale vergelijking van de werkgelegenheid bij de overheid

(werkgelegenheid bij de overheid per 100 inwoners, 2006)

OVERHEIDSSECTOR

ADMINISTRATIE²

voorzichtigheid

Bronnen: EC, DESTATIS, OESO, NBB.

¹ 2005.

² Met inbegrip van landsverdediging.

Bronnen van internationale verschillen

- ▶ De ESR95-methodologie kan leiden tot verschillen tussen landen inzake de perimeter van de **overheidssector** als gevolg van uitlopende organisatiestructuren.

Voorbeeld: ziekenhuizen opgenomen binnen de sector van de niet-financiële vennootschappen in sommige landen (DE, NL, BE, ...) en binnen de overheidssector in andere landen (DK, SE, FI, UK, FR, ...).
- ▶ In België deelt het INR veel verschillende activiteiten in bij de bedrijfstak **administratie**, terwijl andere landen die methode meestal niet toepassen.

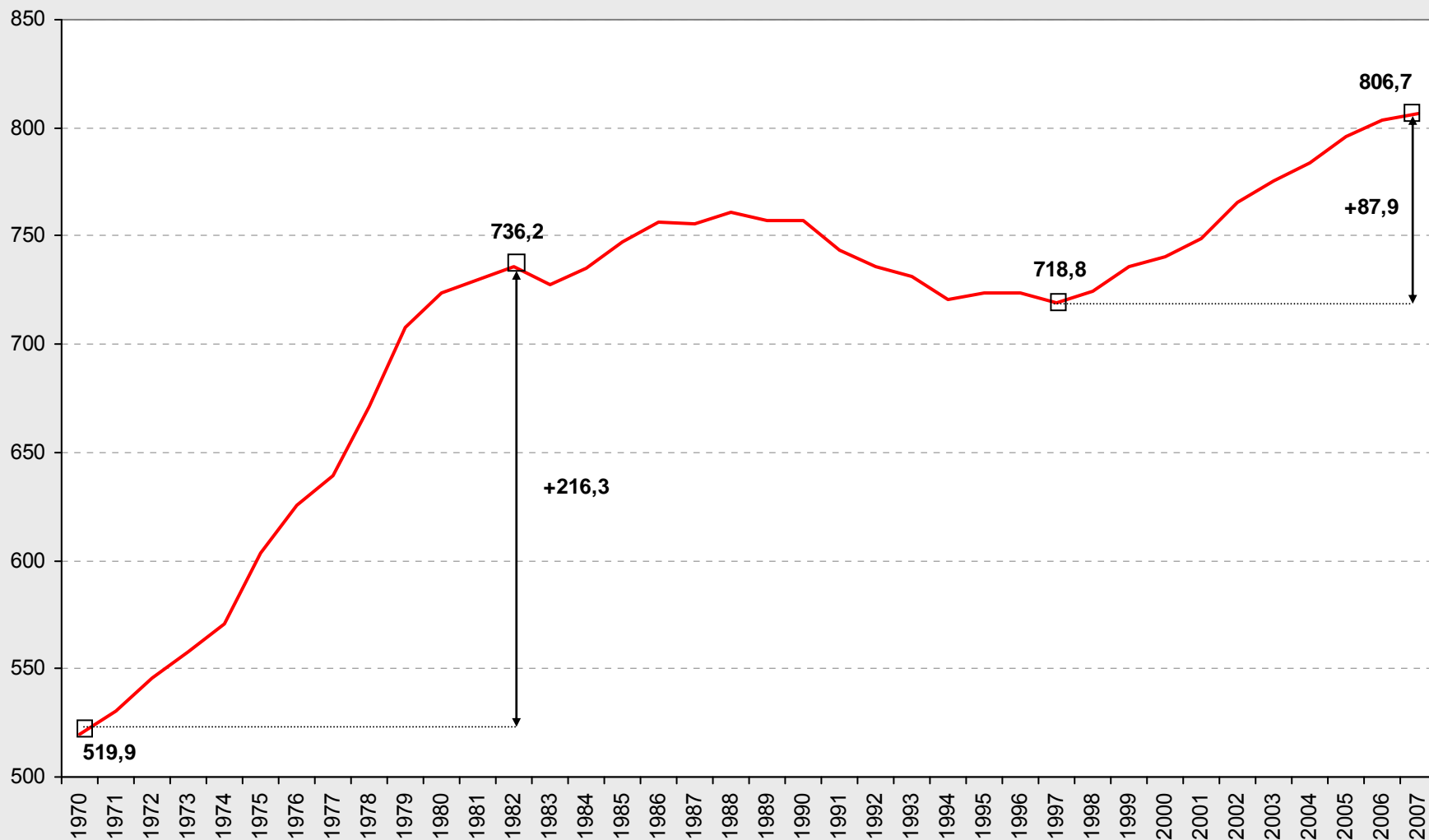
Plan van de uiteenzetting

1. Algemeen overzicht van de werkgelegenheid in de overheidssector
- 2. Verloop van de werkgelegenheid in de overheidssector**
3. Kenmerken van de werkgelegenheid in de overheidssector
4. Conclusies

Werkgelegenheid in de overheidssector in België

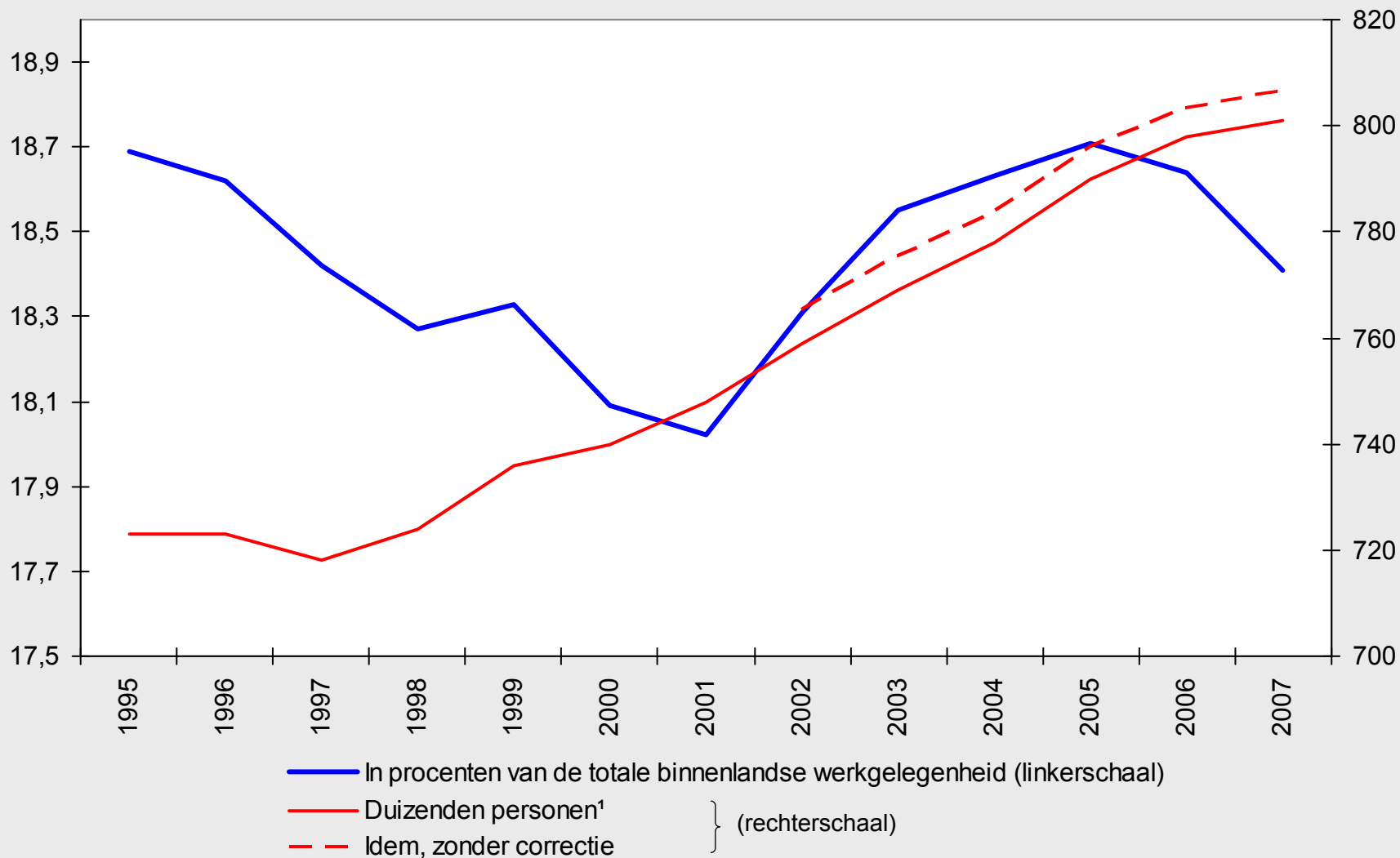
(duizenden personen)

Bronnen: INR, OESO, NBB.

Werkgelegenheid in de overheidssector

Bronnen: INR, NBB.

¹ Teneinde te voorkomen dat zich als gevolg van statistische herclassificaties een breuk in de reeks zou voordoen, worden de openbare radio- en televisiemaatschappijen en Aquafin niet meegerekend.

Opsplitsing per bedrijfstak van de werkgelegenheid bij de overheid¹

(duizenden personen, tenzij anders vermeld)

	1995	2007	<i>p.m.</i> Veranderingspercentages 1995-2007
Administratie ²	323,2	383,3	18,6
Onderwijs	310,3	331,2	6,8 ³
Vervoer	40,0	44,4	11,0
Landsverdediging	49,5	42,1	-14,8
Totaal	723,0	801,1	10,8

Bronnen: INR, NBB.

¹ Om een breuk in de reeks ten gevolge van statistische herklasseringen te vermijden, werden de openbare radio- en televisie maatschappijen en Aquafin uit de gegevens weggelaten.

² Op federaal niveau werden werknemers die onder onderwijs en uitgeverijen vallen, heringedeeld bij de administratie.

³ Wanneer de bedrijfstak als geheel wordt beschouwd, met inbegrip van de enkele banen die behoren tot institutionele sectoren andere dan de overheid, zoals de autorijscholen, dan steeg de gesalarieerde werkgelegenheid tussen 1995 en 2006 met 20.316 personen in het Vlaamse Gewest (+12,4 pct.) en met 1.492 personen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (+3,3 pct.), terwijl ze in het Waalse Gewest met 214 personen terugliep (-0,2 pct.).

Opsplitsing van de werkgelegenheid per deelsector van de overheid¹

	1995	2007	<i>p.m.</i> Veranderingspercentages 1995-2007
Entiteit I	173,5	180,1	3,8
Federale overheid ²	147,6	150,4	1,9
Sociale zekerheid	25,9	29,7	14,6
Entiteit II	549,5	621,1	13,0
Gemeenschappen en gewesten	320,4	343,1	7,1
Lokale overheid ²	229,1	278,0	21,4
Totaal	723,0	801,1	10,8

Bronnen: INR, NBB voor de verdeling per deelsector.

¹ Om een breuk in de reeks ten gevolge van statistische herklasseringen te vermijden, werden de openbare radio- en televisie maatschappijen en Aquafin uit de gegevens weggelaten.

² Gegevens gecorrigeerd voor de overheveling, in 2002, van 8.500 gewezen rijkswachters van de federale overheid naar de politiezones die in de lokale overheid zijn opgenomen. Zonder die correctie bedraagt de verandering van de werkgelegenheid in de federale overheid, met inbegrip van de sociale zekerheid, en de lokale overheid respectievelijk -1,1 en 25,1 pct.

Bijdrage van de deelsectoren en de bedrijfstakken tot de groei van de werkgelegenheid bij de overheid tussen 1995 en 2007¹

(duizenden personen)

	Federale overheid en sociale zekerheid	Gemeenschappen en gewesten	Lokale overheid	Totaal
Administratie	16,2 ²	12,7	33,5	60,1
Onderwijs	- ²	6,8	14,2	21,0
Vervoer	-	3,2	1,2	4,4
Landsverdediging	-7,3	-	-	-7,3
Totaal	6,6	22,7	48,9	78,2

Bronnen: INR, NBB.

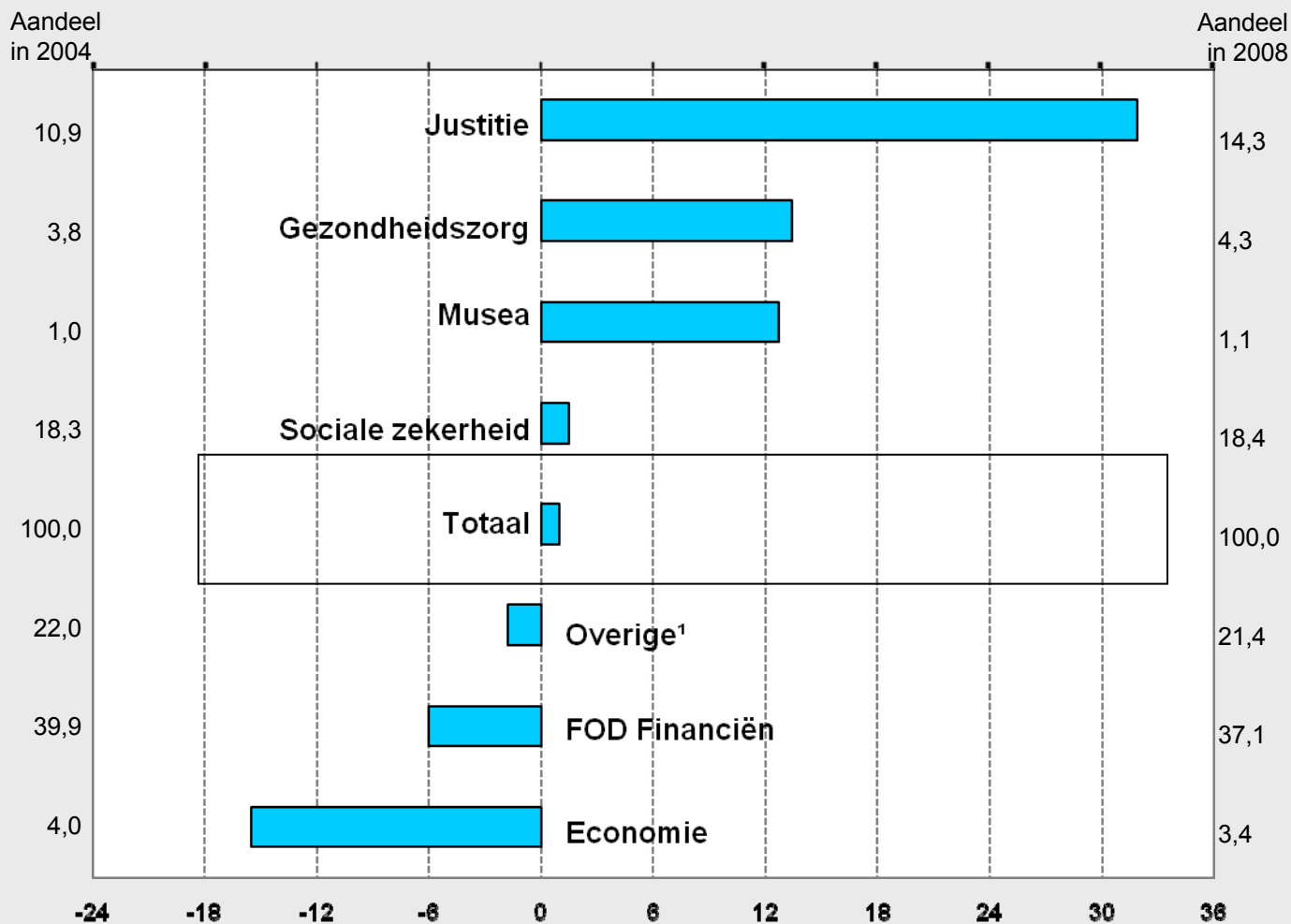
¹ Ongerekend de openbare radio- en televisieomroep, Aquafin en de overheveling, in 2002, van 8.500 voormalige rijkswachters van het federale niveau naar de politiezones.

² Op federaal niveau werd wat onder onderwijs en uitgeverijen ressorteert, ondergebracht bij de administratie.

Werkgelegenheid op het niveau van de federale overheid en de sociale zekerheid (bedrijfstak administratie)

(totale veranderingspercentages van 2004 tot 2008, tenzij anders vermeld)

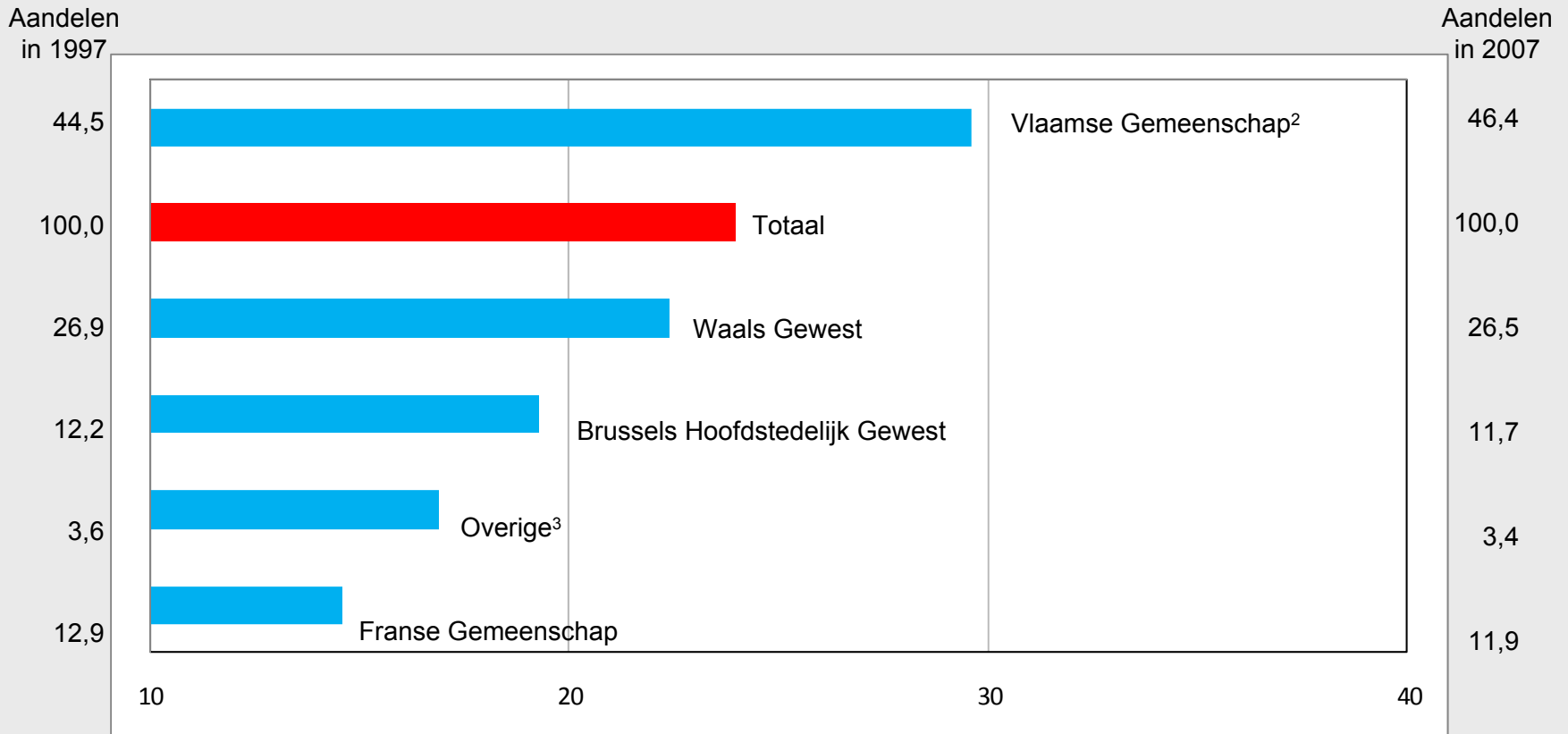
Bronnen: INR, FOD Personeel en Organisatie (pdata), NBB.

¹ Incl. de andere FOD's en POD's en het administratieve gedeelte van het Ministerie van Landsverdediging.
Deze gegevens dienen omzichtig te worden geïnterpreteerd, aangezien ze gevoelig zijn voor reeksbreuken.

Werkgelegenheid in de tak administratie¹ van de deelgebieden in België

(totale veranderingspercentages van 1997 tot 2007, tenzij anders vermeld)

Bronnen: INR, RSZ, RSZPPO, NBB.

¹ De gegevens van de RSZ en van de RSZPPO werden aangepast om de INR-definitie van de werkgelegenheid in de overheidsdiensten in de deelsector van de gemeenschappen en de gewesten te benaderen.

² Inclusief de bevoegdheidsmateries van het Vlaamse Gewest.

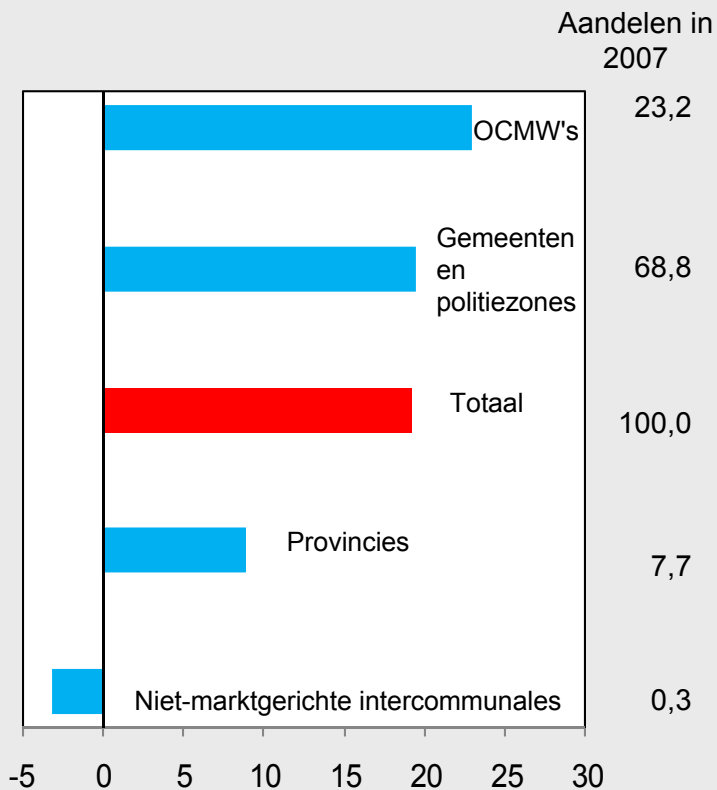
³ Gemeenschapscommissies en Duitstalige Gemeenschap.

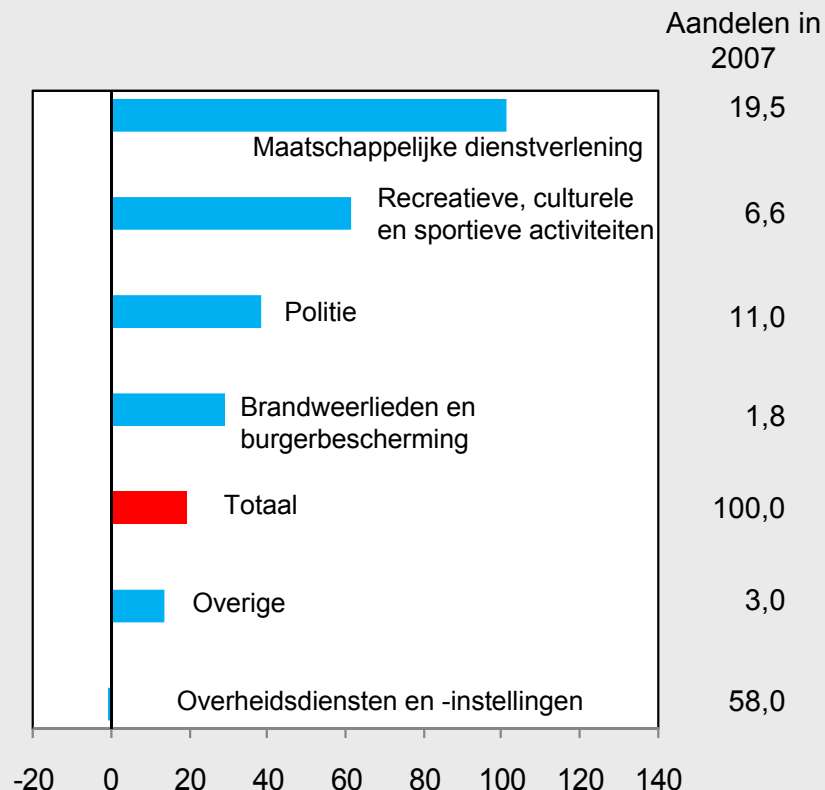
Werkgelegenheid in de tak administratie van de lokale overheid^{1 2}

(totale veranderingspercentages van 30 juni 1997 tot 30 juni 2007, tenzij anders vermeld)

OPSPLITSING NAAR TYPE INSTELLING

OPSPLITSING NAAR FUNCTIE

Bronnen: INR, RSZPPO, NBB.

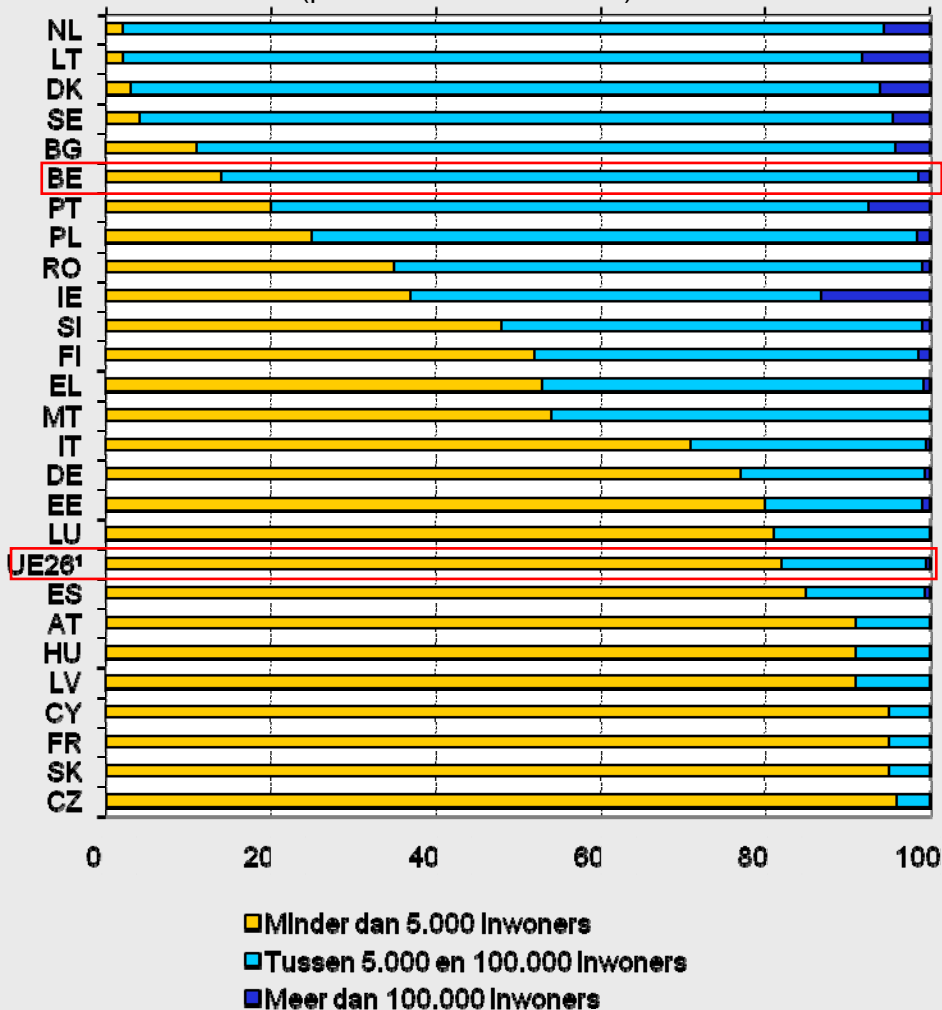
¹ De gegevens van de RSZPPO werden gezuiverd teneinde de INR-definitie van de werkgelegenheid in de administratie in de deelsector van de lokale overheid zo dicht mogelijk te benaderen. De ziekenhuisactiviteiten, de rusthuizen, het onderwijs, het vervoer en de marktgerichte intercommunale verenigingen werden derhalve geweerd.

² Ongeacht de overheveling van 8.500 rijkswachters naar de lokale overheid in 2002.

Invloed van de omvang van de gemeenten op de gemeentelijke werkgelegenheid

OPSPLITSING VAN DE GEMEENTEN NAAR AANTAL INWONERS (procenten van het totaal)

GEMEENTEBETREKKINGEN² NAAR CATEGORIE VAN GEMEENTE IN BELGIË (2006)

Aantal inwoners	Gemeentebetrekkings per 1.000 inwoners	Indexcijfers 1997=100
Meer dan 100.000	18,0	104,5
Van 50.000 tot 100.000	13,9	108,3
Van 10.000 tot 50.000	9,9	113,9
Van 5.000 tot 10.000	9,0	114,4
Minder dan 5.000	10,1	115,9

Bronnen: ADSEI, Dexia, RSZPPO, NBB.

¹ EU zonder het Verenigd Koninkrijk.

² De politie en het personeel van het gemeenteonderwijs worden niet in aanmerking genomen.

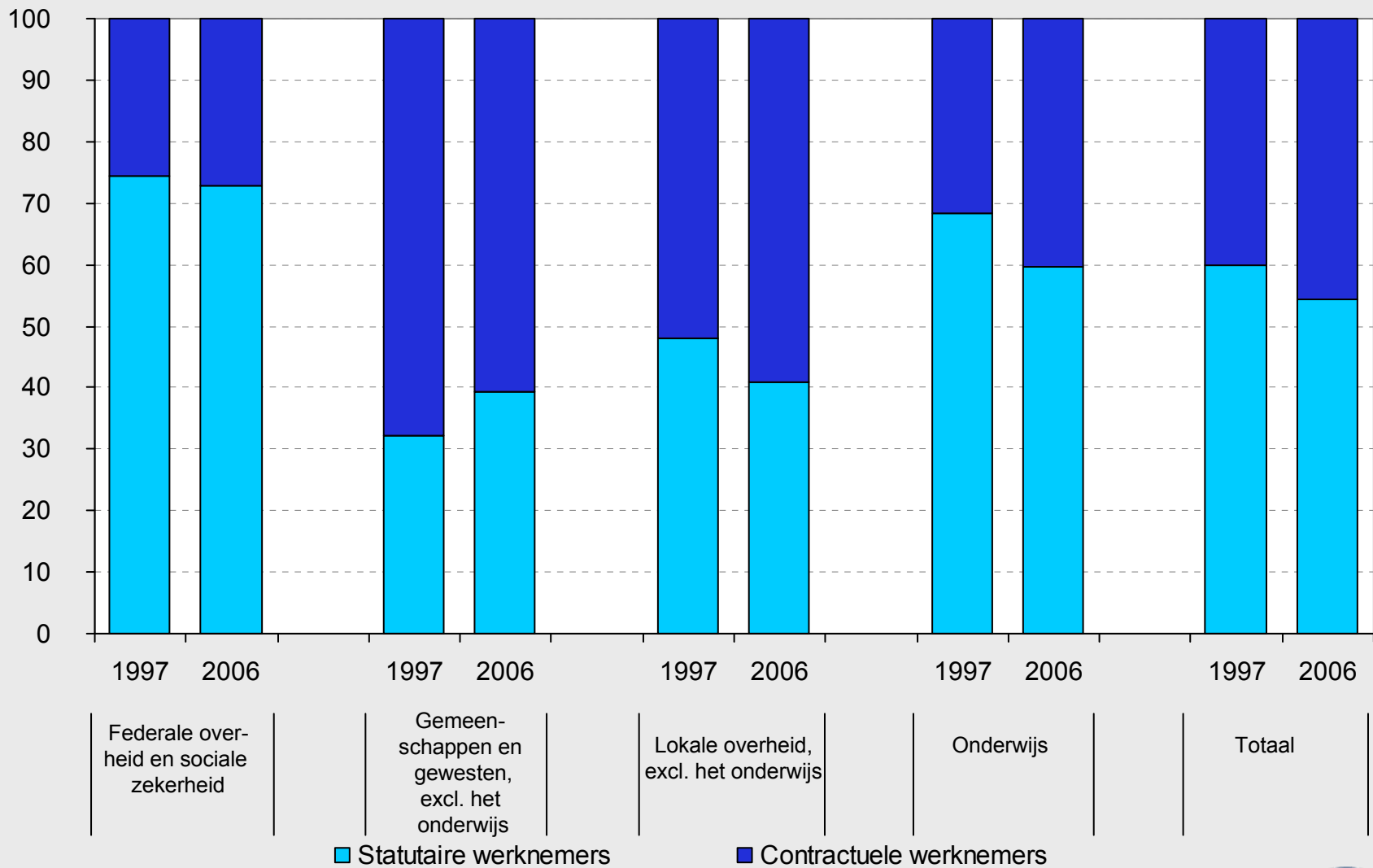
Plan van de uiteenzetting

1. Algemeen overzicht van de werkgelegenheid in de overheidssector
2. Verloop van de werkgelegenheid in de overheidssector
3. **Kenmerken van de werkgelegenheid in de overheidssector**
4. Conclusies

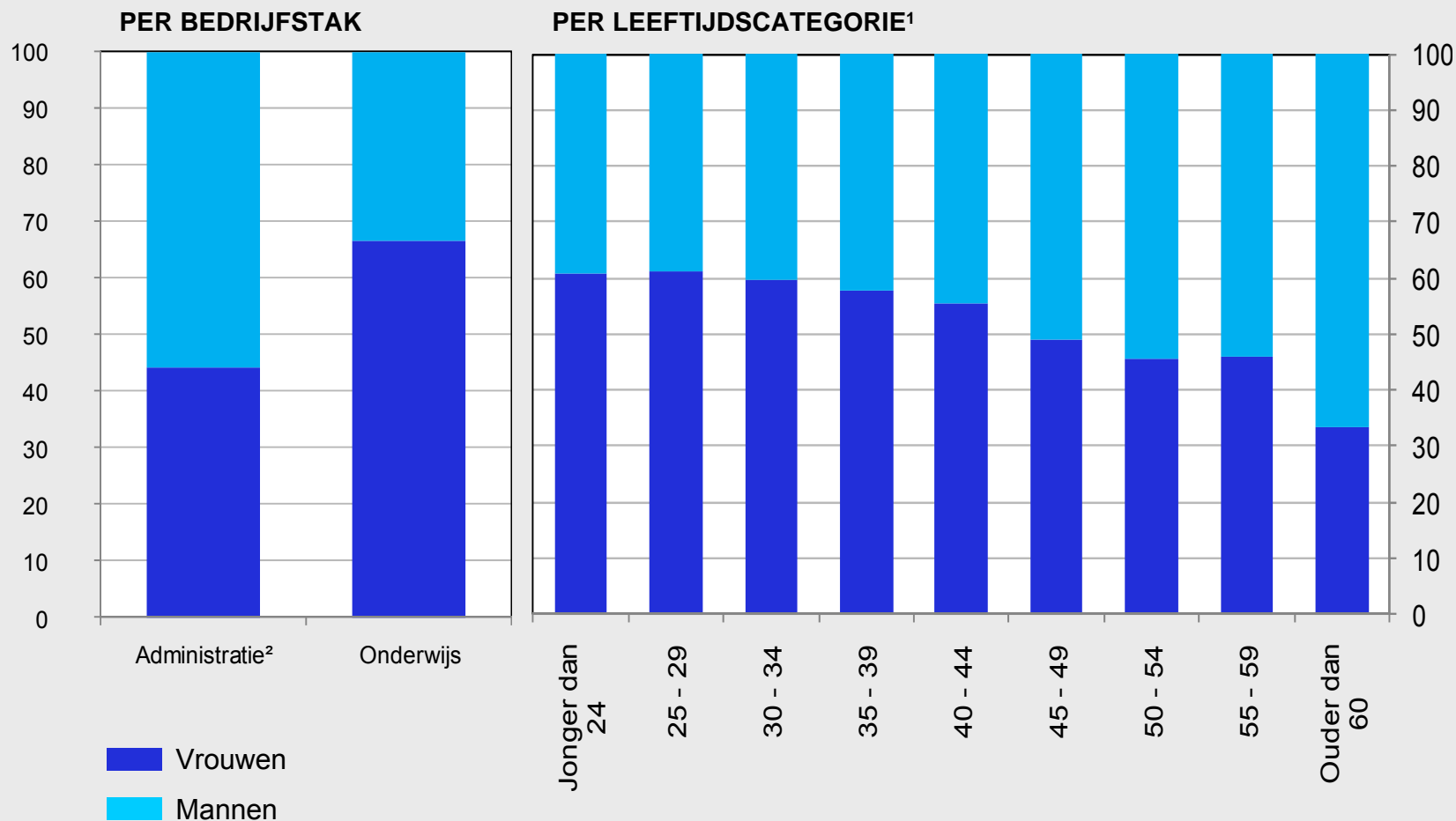
Statuut van de werknemers in de overheidssector

(procenten van de werknemers per deelsector of bedrijfstak)

Verdeling van de werknemers uit de overheidssector naar geslacht

(procenten op 31 december 2007)

Bronnen: RSZ, RSZPPO, NBB.

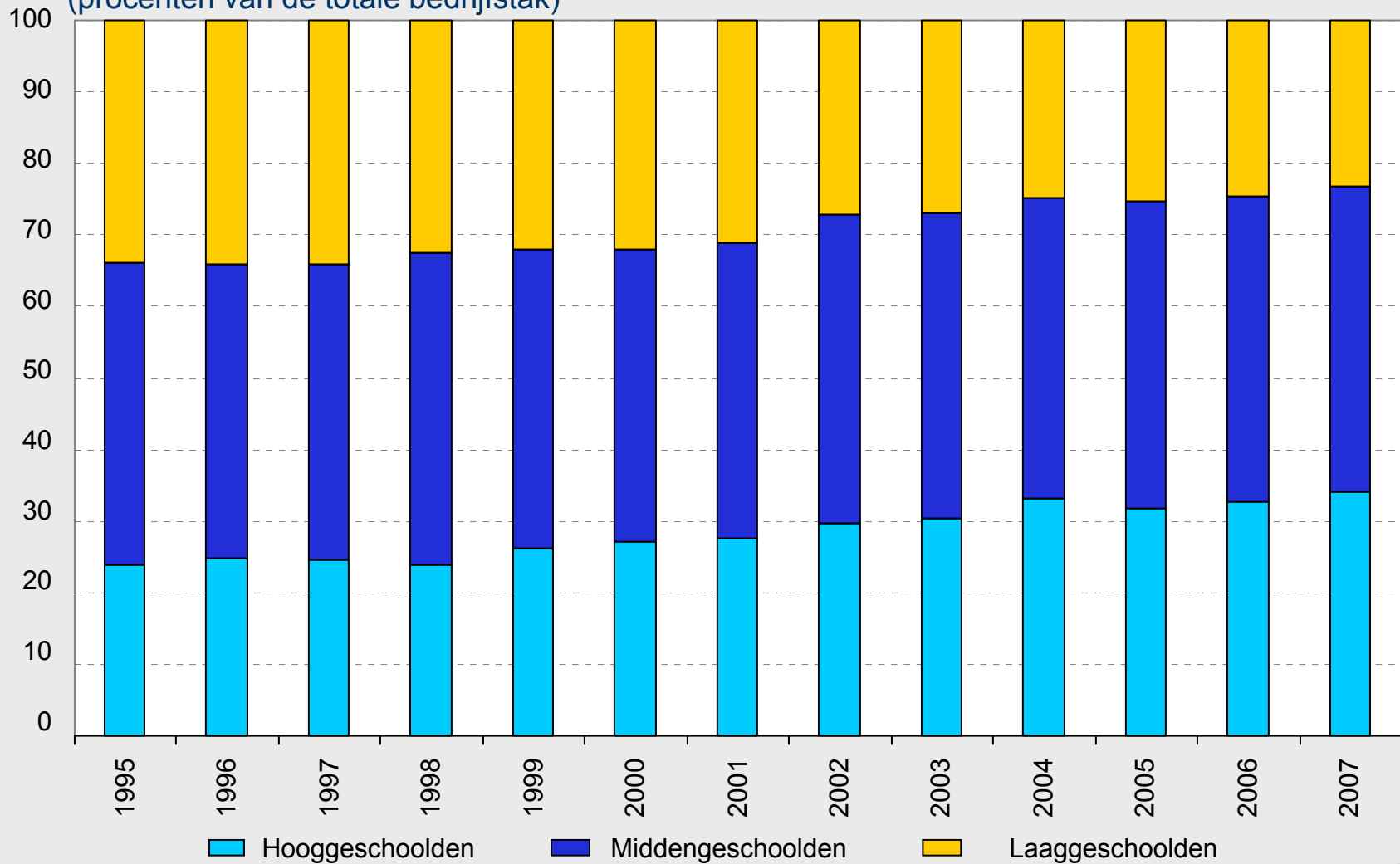
¹ Werknemers die ressorteren onder de RSZPPO zijn niet opgenomen in de verdeling per leeftijdscategorie.

² Met inbegrip van landsverdediging.

Opsplitsing van de werknemers van de bedrijfstak administratie¹ van 25 tot 64 jaar naar het hoogst behaalde diploma

(procenten van de totale bedrijfstak)

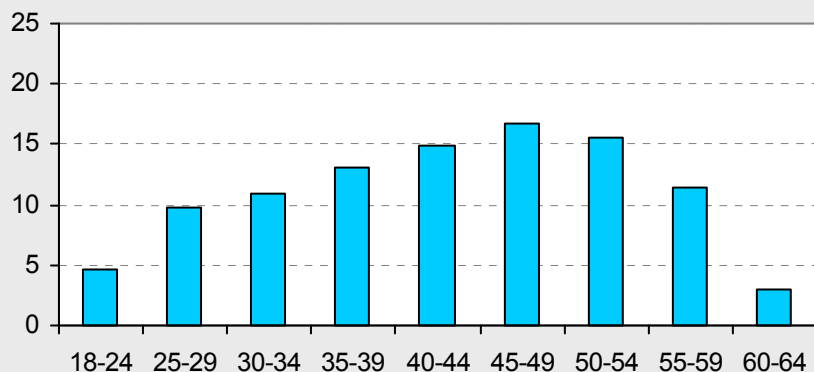
Bron: ADSEI (Arbeidskrachtentellingen).

¹ Met inbegrip van defensie.

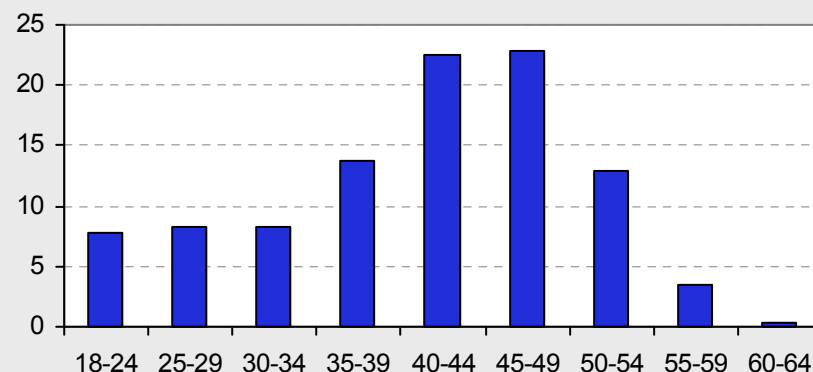

Opsplitsing, naar leeftijd, van de werknemers van de overheidssector per bedrijfstak¹

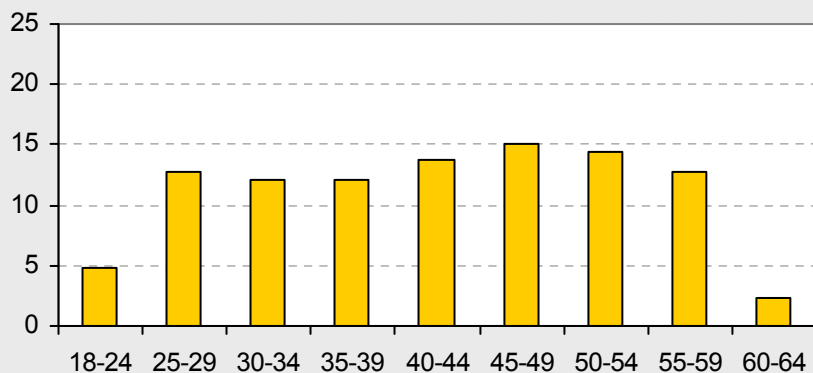
(procenten van het totaal van de branche, 30 juni 2007)

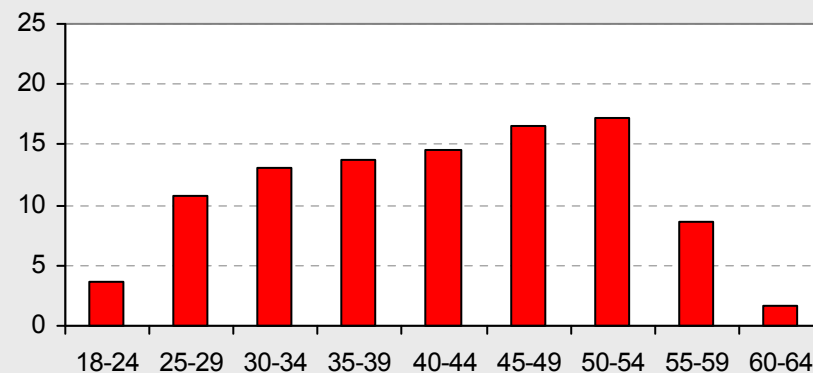
■ Administratie²

■ Landsverdediging

■ Onderwijs

■ Vervoer en aanverwante diensten³

Bronnen: RSZ, RSZPPO, NBB.

¹ Er is getracht om, op basis van de beschikbare gegevens, zo dicht mogelijk de INR-definitie van de overheidssector en van de toegelichte bedrijfstakken te benaderen.

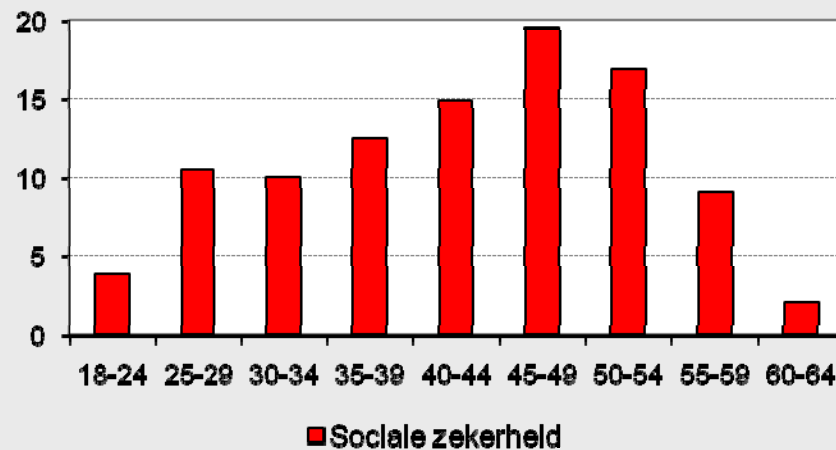
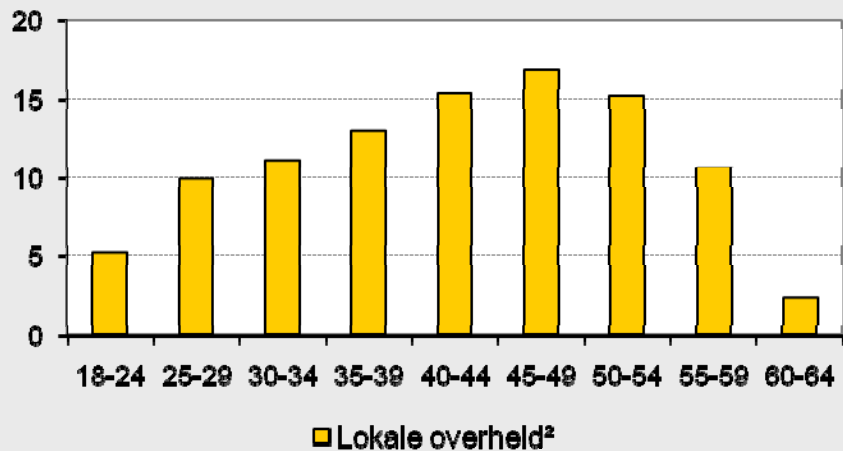
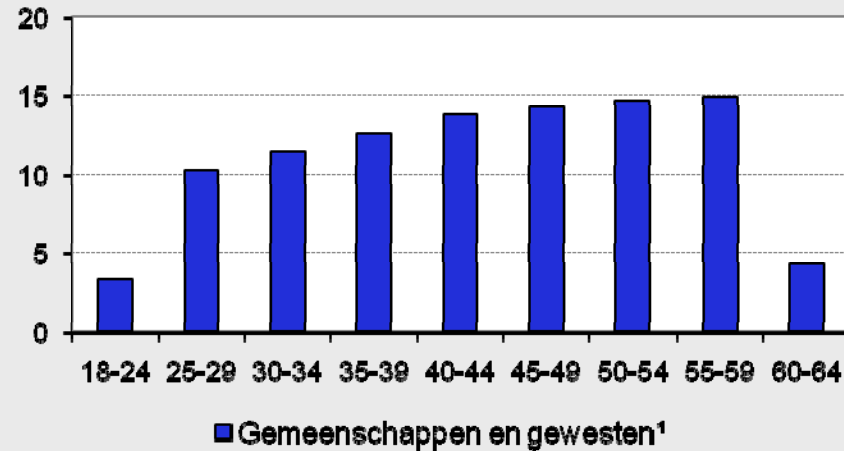
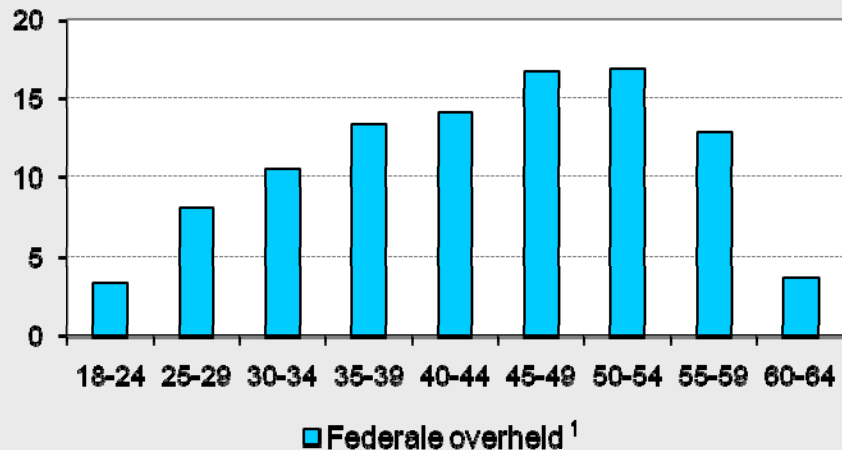
² Incl. de verplichte sociale verzekering. Het geheel van de werknemers die bijdragen storten voor het RSZPPO is ondergebracht in de bedrijfstak "administratie", zelfs indien sommigen onder hen geen deel uitmaken van de overheid of van die bedrijfstak.

³ Gewestelijke openbaar-vervoersmaatschappijen en vervoerondersteunende diensten.

Opsplitsing, naar leeftijd, van de werknemers van de bedrijfstak "administratie" in de deelsectoren

(procenten van het totaal van de deelsector, 30 juni 2007)

Bronnen: RSZ, RSZPPO, NBB.

¹ Het betreft een proxy, namelijk het geheel van de deeltakken waarvan de verdeling tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten gespecificeerd is.

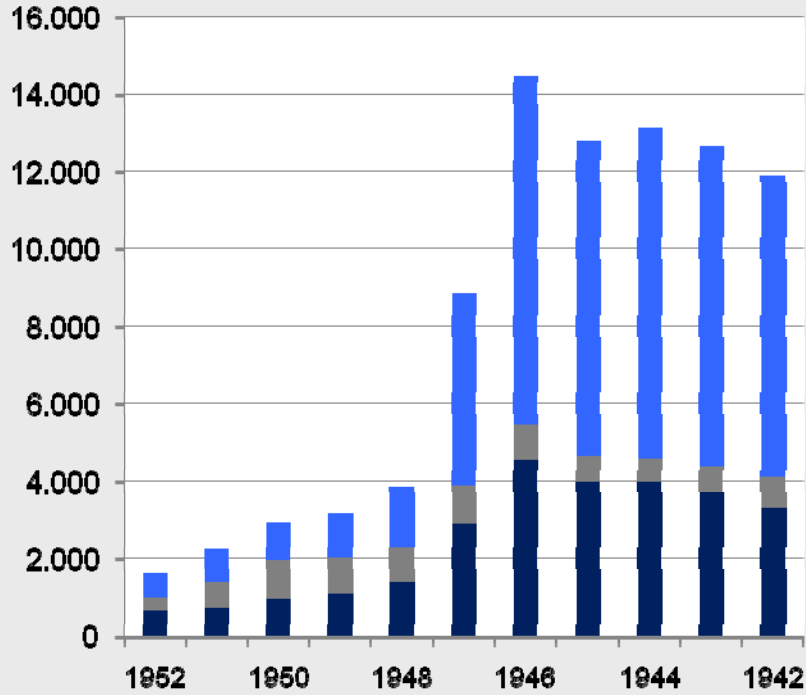
² Geheel van de werknemers die bijdragen storten aan de RSZPPO, zelfs indien sommigen niet behoren tot de overheidssector (b.v. commerciële intercommunale verenigingen) of tot de deelsector van de lokale overheid (b.v. Cocof en VGC).

Pensioenen in de overheidssector¹

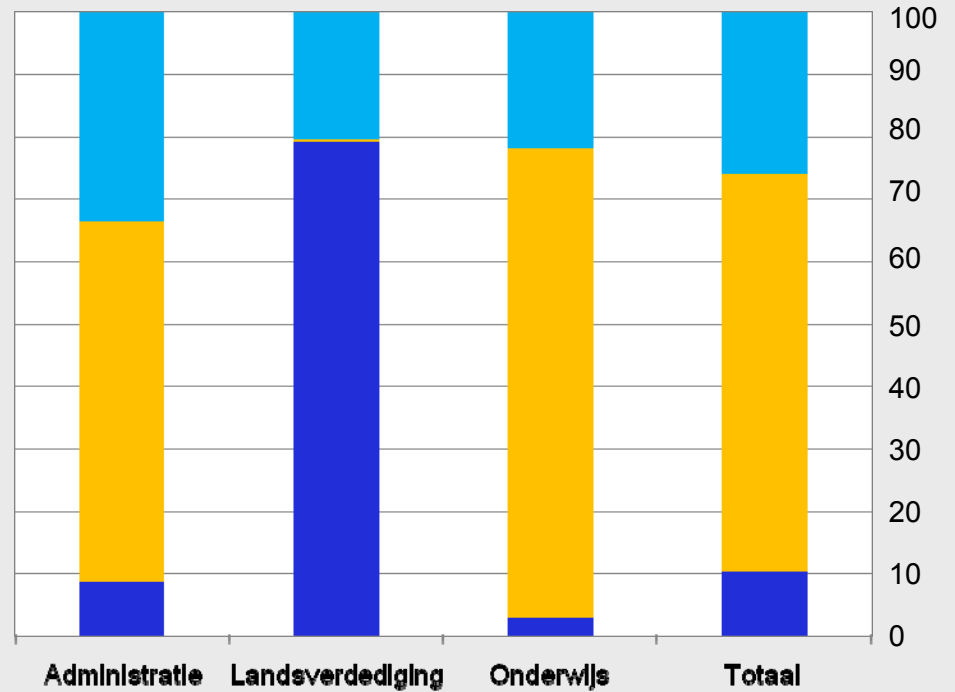
(gegevens op 1 juli 2007)

VERDELING PER GEBORTEJAAR
(aantal pensioenen)

- Administratie
- Landsverdediging
- Onderwijs

REDEKEN VOOR PENSIONERING²
(procenten van de totale bedrijfstak)

- Leeflijdsrens
- Vervroegd op aanvraag
- Andere

Bronnen: PDOS, NBB.

¹ De gegevens over de overheidspensioenen werden herwerkt om de INR-definitie van de overheidssector en van de geïllustreerde bedrijfstakken te benaderen.

² Op basis van het geheel van nieuwe dossiers die werden ingediend tussen 2002 en 2005.

Aantal werknemers in de bedrijfstak administratie die 60 worden tussen 2010 en 2019

(raming van de situatie in 2009 op basis van gegevens op 30 juni 2007)

	Aantal werknemers (in duizenden personen)		Gedeelte van het personeelsbestand (procenten)	
	50-54 -jarigen	55-59 -jarigen	50-54 -jarigen	55-59 -jarigen
Federale overheid en sociale zekerheid	22	15	18	12
Gemeenschappen en gewesten	4	3	14	12
Lokale overheid ¹	54	42	16	12
Werknemers die niet kunnen worden ingedeeld bij een deelsector	5	4	14	12
Totaal	85	65	16	12

Bronnen: RSZ, RSZPPO, NBB.

¹ Geheel van de werknemers die bijdragen aan de RSZPPO, ook al behoren sommigen niet tot de overheidssector (b.v. marktgerichte intercommunale verenigingen), tot de deelsector lokale overheid (b.v. Cocof en VGC) of tot de bedrijfstak administratie (b.v. bepaalde personeelsleden van het gemeentelijk en provinciaal onderwijs). Bij gebrek aan gegevens per leeftijd, werd een benadering gemaakt door uit te gaan van een uniforme verdeling per jaar over de vijfjaars leeftijdscategorieën (45-49-jarigen, 50-54-jarigen en 55-59-jarigen).

² Werknemers die bijdragen betalen aan de RSZ, van wie niet kan worden bepaald of ze afhangen van de federale overheid of van de gemeenschappen en gewesten.

Raming van de budgettaire besparing die zou resulteren uit de niet-vervanging van gepensioneerden in de overheidssector in de periode 2010-2014

Bruto bezoldigingen ¹ in 2009	30,5	miljard euro
Netto bezoldigingen	17,4	miljard euro
Aantal 55-59 jarigen in 2009	114,9	duizenden personen
Gedeelte van het personeelsbestand	12,4	procenten
Budgettaire besparing geleidelijk oplopend tot		2,2 miljard euro in 2014
	of	0,6 procent bbp

Bronnen: INR, RSZ, RSZPPO, NBB.

¹ Aan andere sectoren betaalde bijdragen inbegrepen.

Plan van de uiteenzetting

1. Algemeen overzicht van de werkgelegenheid in de overheidssector
2. Verloop van de werkgelegenheid in de overheidssector
3. Kenmerken van de werkgelegenheid in de overheidssector
4. **Conclusies**

Conclusies

▶ Werkgelegenheid in de overheidssector in België:

- 800.000 personen in de overheidssector
- vooral in de gemeenschappen en gewesten en de lokale overheid
- 1,4 miljoen personen in een ruimer concept

▶ Hoe is het zover gekomen?

- Forse toename van de werkgelegenheid in de overheidssector tijdens de jaren zeventig en stijgende tendens vanaf 1997 (verband met budgettair beleid)
- Geen gelijkmatig verloop:
  - Administratie ↗ (justitie, politie, lokale overheid)
  - Onderwijs ↗
  - Vervoer ↗
  - Landsverdediging ↘, Financiën ↘
  - In een ruimere context: overheidsbedrijven ↘, gesubsidieerde banen ↗
- De recente stijging komt vooral door de groei van de werkgelegenheid bij de lokale overheid en, in mindere mate, bij de gemeenschappen en gewesten
- Bij de bedrijfstak administratie van de lokale overheid zijn de maatschappelijke dienstverlening, de recreatieve, culturele en sportieve activiteiten, samen met de politie, de belangrijkste verklaring voor de stijging

Conclusies (vervolg)

- ▶ Kenmerken van de werkgelegenheid bij de overheid:
  - Het aandeel statutaire ambtenaren, dat langzaam vermindert, maakt nog slechts een kleine meerderheid uit van de overheidssector
  - Het personeel is steeds beter opgeleid, het vrouwelijk personeel is in de meerderheid en het deeltijds werk breidt zich uit
  - De vergrijzing van de werknemers is niet globaal maar er bestaan grote verschillen tussen de instellingen

- ▶ De discussie over een eventuele inkrimping van het overheidsperoneel moet worden ingepast in een ruimer debat waarin aandacht wordt besteed aan efficiëntie en resultaten.
  - Omschrijving van de toevertrouwde en toe te wijzen taken aan de overheidssector
  - Mobiliteitsbeleid van het overheidsperoneel
  - ...

